

פחות אבל כואב

אלי מלאך -
"וירטואוז" - בית
הספר למוסיקה
בראיון אישי עם
יהונתן גפן

יהונתן גפן יתארח בשוהם במשכן לאמניות הבמה ב-22/02/13 מוצ"ש, ולקראת ההופעה שוחחתי עמו על פוליטיקה, שירים, סאטירה ועל המופע עצמו.

מכנים אותך לעיתים נביא הזעם של החברה הישראלית, מה לדעתך צפוי לנו בבחירות הקרובות?
מתי הבחירות בכלל?
ב-22 בינואר נדמה לי, לא? המופע שלך יהיה מעט אחרי (ב-2 בפברואר).

"פעם יכולת להתחיל עם בחורה בלי SMS ולהגיע למיטתה בלי GPS"

הבחירות הללו מיותרות, אין בהן שום דבר חדש. ביבי הוא פחדן שאין דומה לו והוא פחדן משום שאין לו שום רעיון. כל הביוגרפיה שלו בנויה על פחד וחוסר יכולת. ליצחק רבין היה רעיון, לאריק שרון היה

עם כל הסמארטפונים, הוואטסאפים והפייסבוק. ברשותך, ספר מעט על המופע,
מופע מאד דינמי, כל הופעה שונה מקודמתה. במציאות של היום כאשר המדינה מאד מושתקת וכולם אומרים אותו דבר יש דברים שניתן לומר אותם רק על הבמה והצנזורה לא תפסול את זה-מה שנקרא רוק'נרול אמיתי. כשהייתי מופיע אצל ליאור שליין לדוגמא, היו מורידים בעריכה את הדברים מסיבות כאלו ואחרות. תוכנית המופע עוסקת בכל החשודים העיקריים: אהבה, דת, אלוהים, אמונה, סקס ומדוע אנו חיים כאן.
כל התהליך אני עומד עם הנייד המז... ביד שלי כי אני אומר, לא מספיק שמחברים זקנים למכשירים הם צריכים גם להתמודד עם כל מיני הקלדות מבולבלות בחייהם היום. כמו שאני אומר בקטע מההצגה: "פעם יכולת להתחיל עם בחורה בלי SMS ולהגיע למיטתה בלי GPS".

יהונתן גפן, משורר, מחזאי, סופר, פזמונאי, קריין, עיתונאי, סאטיריקן, פובליציסט ומתרגם. כתב שירים שנהפכו לנכסי צאן ברזל כמו: יהיה טוב, הילד הכי קטן בכיתה, הילדה הכי יפה בגן, ביקור מולדת, האהבה שלי היא לא האהבה שלו, בלדה לנאיבית, אי ירוק בים, כשאת בוכה את לא יפה, דון קישוט, נד נד, פחות אבל כואב, מקום לדאגה, ערב של יום בהיר, הנסיך הקטן, אחינועם לא יודעת, בלדה לחדווה ושלומיק, להיות לבד, יכול להיות שזה נגמר, אין מדינה לאהבה, אתם זוכרים את השירים, אך שיר נולד, האלבום הכבש השישה עשר, שיר בין ערביים, מי מפחד מגברת לוין, שיר לשירה, יונתן סע הביתה ועוד רבים וטובים, זכור כמתרגם של אחד האלבומים הישראליים הנמכרים בכל הזמנים: 'האישה שאיתי' - דייוויד ברזזה.
המופע הוא מנקודת מבט של גבר בן 60 המוצא את עצמו בעולם הווירטואלי והאכזרי של היום

מאד מתאימים אחד לשני, הם באותו ראש. שניהם מאד אוהבים את הקטע של מבצעי ענן. ויש את השמאל שצריך להתקדם עם אבו מאזן במקביל ולא עושה את זה. אני מצוין הרבה במופעים שלי שהשמאל נעלם מהמפה, אף אחד לא בא עם רעיון חדש או רעיון כלשהו.

כמי שכתב אינספור שירים יפים וטובים שגדלנו עליהם הייתי רוצה קצת להבין איך נעשית ההפרדה הזו בין משורר לילדים לבין משורר מחאתי למבוגרים אולי מהגדולים ביותר שהיו כאן. הדברים שאמרת וכתבת בשלושת העשורים האחרונים נשארו די נאמנים למקום בו התחלת כמשורר, פזמונאי וסאטיריקן, אתה רואה את זה כך?

“כל בוקר ביבי מפחיד אותנו, אח”כ מציל אותנו ואחרי זה אנחנו בוחרים אותו, זה המנגנון”

רעיון. כנראה לכל מי שיש רעיון טוב, או שירים בו או שהוא נרדם. הדבר החשוב בעיניי זה שאובמה הוא נשיא ארה”ב, וזה לדעתי הדבר החיוני ביותר למזרח התיכון. הרי כל בוקר ביבי מפחיד אותנו, אח”כ מציל אותנו ואחרי זה אנחנו בוחרים אותו, זה המנגנון וכך מתנהלת לה המדיניות של היום.

אני מבין שאת קולך הטוב הוא כבר לא יקבל?

(צוחק) אני מצביע מר”צ אם לשם אתה חותר.

אתה מרגיש כעס על כך שזה נראה כאילו אין כל כך אלטרנטיבה לביבי?

אני מרגיש כעס גדול גם כלפיי הערבים וגם עלינו משום שלא השכילו להבין שמה שצריך עכשיו, זה בעצם דור אחד בלי הלם קרב, רק דור אחד שלא נשרטה במוחו תמונת מלחמה, כאב ושכול, כי בכל פעם שיש את כל המבצעים האלה: מבצע ענן, ענן המבצע וכל זה, עוד מישהו נפגע בנפשו ולבבו, עוד מישהו כועס, עוד שאהיד נולד וזה לא יגמר לעולם. ישנן רק שתי אפשרויות: או שתי מדינות לשני עמים או מלחמת חורמה כנגד שישה עשר מיליון ערבים ממרוקו ועד כווית. ומן הסתם העולם יהיה בעדם בסופו של דבר. זה שאנחנו בוחרים באפשרות השנייה, זה אומר עוד מאות הרוגים ואלפי פצועים ושנים של חרדות. מה שהכי נורא הוא שבאמת אף אחד לא מרים את הדגל השני מה שנקרא.

יכול להיות שאנחנו חלשים מדי בשביל לחשוב על דרך חדשה?

אולי, המצב הוא מתסכל כאשר המציאות של היום ניבטת אל מול עיניך כל בוקר. אנשים באמת מיואשים ועולות מחשבות למה לחיות כאן בכלל. אנחנו לא מגיעים לחוף המבטחים אף פעם, תמיד נכנסים מחדש לתוך הסערה המטופשת של המלחמה וכל מלחמה מעכבת את השלום בתוהו ולא ביומיים, אתה מדבר גם על פוליטיקה שמבחינתי די מתה בארץ כבר.

בעת האחרונה אני פוגש באנשים ששינו את מהותם וזהותם מהימין ומתכוונים להצביע לשמאל הפעם, זו בטח בשורה טובה עבורך.

מה זה השמאל כאן? בוא ניקח את שלי יחימוביץ, היא לא מזכירה ולו לרגע קט את אבו מאזן שאמר לפני כמה חודשים שהוא מוכן לשתי מדינות, שהוא מוכן לוותר על ביתו שבצפת - הוא מוותר על זה. ואף אחד לא סופר אותו, איזה חוסר אחריות שלנו ואם נחדד את זה ונהיה לרגע עוד יותר רציניים יש שני קווים מאד ברורים: קו אחד זה הליכוד והחמאס, הם

“אלתרמן הסכים לפגוש אותי - לא כי עניינתי אותו אלא משום שהעריץ את דוד שלי משה דיין. הוא כתב הערות בחלק מהשירים בספר הראשון שלי ורשם שזה נראה לו ככישרון ענק. מבחינתי זה היה כאילו אלוהים עושה לי לייק”.

למה אתה אומר אינספור פזמונים? ויאל קוטנר ספר פעם את כל השירים שלי והגיע לארבע מאות. ורד פיקר המוסיקאית המוכשרת שעובדת איתי אומרת לי שבכל ערב אנחנו יכולים לשנות את המילים של כל שיר ושיר כי אלו בעצם השירים שלי אז אנו משחקים איתם די הרבה ומעבירים את המסר כל פעם בפזמון אחר.

שיתפת פעולה עם רבים וטובים: שלום חנוך, דייד ברזזה, מתי כספי, יאיר רוזנבלום, יהודה פוליקר ועוד. עם מי מהם היה לך את החיבור הכי טבעי? (אגב אף אחד מהם לא גר בשוהם והסביבה אז תרגיש חופשי).

אני אצא מהשאלה שלך ואתן תשובה משלי. כל השירים שכתבתי באו ממקום של אהבה וחובה עמוקה לבנאדם שהלחין את אותו שיר. מעולם לא הסכמתי לכתוב שיר בהזמנה כמו שאומרים. פנו אליי בעבר המון, עוד מתקופת הלהקות הצבאיות ולא הסכמתי. היום שולחים לי מוסיקאים מנגינות בכדי שאכתוב להן מילים אך אני לא עושה את זה. השירים הם נקודות ציון בחיי.

מה דעתך על כך שדוללו תוכניות הריאליטי מהמסכים?

אני לא יודע אם נעלמו. בכל מקרה אני לא צופה בדברים האלה אז קשה לי לבקר מה שאיני רואה.

מה לגבי THE VOICE?

במקרה צפיתי אתמול בתוכנית ועברה בי מחשבה מאד מעניינת: כמה אני שמח שבני אביב הוא מנטור בתוכנית ולא מתמודד. הציעו לי לא מעט פעמים בקריירה שלי להיות שופט, להיות מודח ומה לא,

אולי כי אנשים פחות מבינים את משמעות המילה סאטירה?

כל תוכנית שיש בה מאה כותבים היא לא אותנטית. גם בתוכנית של ליאור שליין, שאני מאוד אוהב אותו, כתבתי את החומר ובעצם מה שנשאר זה "דאחקות", זאת לא סאטירה אמיתית.

זה נכון שנתן אלתרמן בכבודו ובעצמו נתן לך את האישור הסופי להוציא ספרי שירים?

אלתרמן קרא כמה מהשירים הראשונים שלי. הוא הסכים לפגוש אותי - לא כי עניינתי אותו, אלא משום שהעריץ את דוד שלי משה דיין. הוא כתב הערות בחלק מהשירים בספר הראשון שלי ורשם שזה נראה לו ככישרון ענק. מבחינתי זה היה כאילו

אני לא עושה ולא אעשה את זה בעד שום הון כספי שיהיה, גם ככה כל הכסף במדינה הזאת נמצא או בפרסומות או בערוץ 2. אני יכול לחיות יפה מהשירים ומהכתיבה בעיתונים, אז אין לי שום צורך בזה. אגב פוגשים אותי היום כל מיני אנשי ימין שמפרגנים לי על ההשתתפות של בני אביב בתוכנית. הם אומרים כמה חכמים נשמעים דבריו ושהם מאד מעריכים אותו. פתאום זה כבר לא משנה שהוא השתמט מהשירות הצבאי, דור מזוין וכל זה. עכשיו זה בסדר כי זה בתוכנית ריאליטי שנמצאת בקונצרט אתה מבין?

שמעתי אותך אומר ושואל באופן סרקסטי לא פעם מה ייסגר קודם, מעריב או אני. אתה עדיין דבק בזה שאתה העיתונאי השמאלני "היחיד" בעיתון?

כל העיתונות היא קשקוש אחד גדול. כל כותבי הטורים הם פליטי ריאליטי או זמרים אתה יודע, אין כבר את בעלי הטורים האלה שאתה מצפה כבר לקרוא, זה חלף מן העולם. העיתונות של הדור הבא תהיה שייכת באמת לתוכניות ריאליטי עילגות שיכתבו טורי דעות.

ומה לגבי מה שאתה מכנה לא מעט "החשוד העיקרי" בעיתונות?

הכול קומבינה אחת גדולה בעיתון, אך במסגרת הכתבה שלך חשוב לי יותר לומר, שמה שקשה לי באמת זה שאין פה יותר סאטירה.

באמת? ולי נראה כאילו כולם ציניים, מה לגבי 'ארץ נהדרת' 'מצב האומה'?

ארץ נהדרת היא תוכנית בידור בינונית ולגבי ליאור שליין-אני באמת חושב שאם הגענו למצב שהם מארחים את מירי רגב זה אומר עלינו כחברה המון. חסרה לי הנועזות הזו של הסאטירה. כל מה שיש היום בטלוויזיה זה עדיין בידור מרוסן ועצור. אתה יודע שבבחירות האחרונות שביבי ניצח בהן, שוחחו עמי בשידור חי כמה רגעים לפני ההכרזה ואמרת שכןראה מי שינצח זה ביבי, האח הלא נכון שנשאר בחיים. זה משפט שלא היו נותנים או מאשרים לי בשום מקום בעולם.

"הליכוד והחמאס מאד מתאימים אחד לשני, הם באותו ראש. שניהם מאד אוהבים את הקטע של מבצעי ענן. ויש את השמאל שצריך להתקדם עם אבו מאזן במקביל ולא עושה את זה. אני מציין הרבה במופעים שלי שהשמאל נעלם מהמפה, אף אחד לא בא עם רעיון חדש או רעיון כלשהו."

אלוהים עושה לי לייק. בהמשך לכך אני רוצה לציין שלדעתי כל דור צריך לעודד את הדור שאחריו. אני חושב שלמשל מאיר אריאל הוא המושך ישיר של אלתרמן ומוכרחים ללמוד אותו בבתי הספר. כל מה שהוא עשה לשפה העברית, לגאונות שלו בלהגיד כ"כ הרבה בכ"כ מעט, מעין ליצנות עצובה, אין אחד כמוהו שהוא ממשיך כל כך ברור של אלתרמן לדעת.

וחוץ ממאיר אריאל ז"ל, מי עוד לדעתך ממשיך לשבח את השפה ברמה הזו באמת של אלתרמן?

אני לא כ"כ מכיר את הדור הצעיר, אבל אני חושב שכל מה ששלום חנוך עשה זה כ"כ אמנותי, הנגיעה בשפה הנכונה כל כך ברורה ומדויקת, משחקי המילים וההגייה, כנ"ל גם יהודית רביץ שהיא משובחת ולא יוצרת בוחרת בעיני עם לקמוס ללשון העברית ויענקלה רוטבליט שגם הוא נושא דגל האיכות ואנטי צעצוע.

היה לי העונג לשוחח עימך ואני רוצה לסיים בציתות שלך מתוך המופע במסגרת השיר:

"יכול להיות שזה נגמר":

"גיל שישים, הגיל המנומנם,

אתה הולך לישון מוקדם.

ולא חשוב כמה ערוצים יש לך בטלוויזיה

אתה תמיד נרדם

עם ערוץ אחד ועם שירי הערש המתוקים מאז,

ומאחת בלילה שידורים מחזוריים

של אמנים מתים:

נעמי שמר, חנוך לוין,

יוסי בנאי, אריק לביא ואפרים קישון כי בארץ

האמנים לא מתים הם רק עוברים לערוץ הראשון." ■